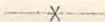

Siveyttäviä Kertomuksia
Nuorisolle.

Sopria Calanina ja Emilia Sokkunan

I.

JYVÄSKYLÄSSÄ,

Weilin ja Gös's'in kirjapainossa, 1875.

Siveytävien Kertomuksia

Nuorisolle.

1877
Helsingin Nuorisoyhdistyksen toimikunta, 1877

Sisältö:

	siv.
Olavi ja Andreas Engelbrektsen	1.
Menshikow	7.
Stanislaus Poniatowski	10.
Vuorikaivoksesta pelastetut	21.
Haavren Laiva-poika	40.

Index

1	Introduction
2	Chapter I
3	Chapter II
4	Chapter III
5	Chapter IV
6	Chapter V
7	Chapter VI
8	Chapter VII
9	Chapter VIII
10	Chapter IX
11	Chapter X
12	Chapter XI
13	Chapter XII
14	Chapter XIII
15	Chapter XIV
16	Chapter XV
17	Chapter XVI
18	Chapter XVII
19	Chapter XVIII
20	Chapter XIX
21	Chapter XX
22	Chapter XXI
23	Chapter XXII
24	Chapter XXIII
25	Chapter XXIV
26	Chapter XXV
27	Chapter XXVI
28	Chapter XXVII
29	Chapter XXVIII
30	Chapter XXIX
31	Chapter XXX
32	Chapter XXXI
33	Chapter XXXII
34	Chapter XXXIII
35	Chapter XXXIV
36	Chapter XXXV
37	Chapter XXXVI
38	Chapter XXXVII
39	Chapter XXXVIII
40	Chapter XXXIX
41	Chapter XL
42	Chapter XLI
43	Chapter XLII
44	Chapter XLIII
45	Chapter XLIV
46	Chapter XLV
47	Chapter XLVI
48	Chapter XLVII
49	Chapter XLVIII
50	Chapter XLIX
51	Chapter L
52	Chapter LI
53	Chapter LII
54	Chapter LIII
55	Chapter LIV
56	Chapter LV
57	Chapter LVI
58	Chapter LVII
59	Chapter LVIII
60	Chapter LIX
61	Chapter LX
62	Chapter LXI
63	Chapter LXII
64	Chapter LXIII
65	Chapter LXIV
66	Chapter LXV
67	Chapter LXVI
68	Chapter LXVII
69	Chapter LXVIII
70	Chapter LXIX
71	Chapter LXX
72	Chapter LXXI
73	Chapter LXXII
74	Chapter LXXIII
75	Chapter LXXIV
76	Chapter LXXV
77	Chapter LXXVI
78	Chapter LXXVII
79	Chapter LXXVIII
80	Chapter LXXIX
81	Chapter LXXX
82	Chapter LXXXI
83	Chapter LXXXII
84	Chapter LXXXIII
85	Chapter LXXXIV
86	Chapter LXXXV
87	Chapter LXXXVI
88	Chapter LXXXVII
89	Chapter LXXXVIII
90	Chapter LXXXIX
91	Chapter LXXXX
92	Chapter LXXXXI
93	Chapter LXXXXII
94	Chapter LXXXXIII
95	Chapter LXXXXIV
96	Chapter LXXXXV
97	Chapter LXXXXVI
98	Chapter LXXXXVII
99	Chapter LXXXXVIII
100	Chapter LXXXXIX
101	Chapter LXXXXX
102	Chapter LXXXXXI
103	Chapter LXXXXXII
104	Chapter LXXXXXIII
105	Chapter LXXXXXIV
106	Chapter LXXXXXV
107	Chapter LXXXXXVI
108	Chapter LXXXXXVII
109	Chapter LXXXXXVIII
110	Chapter LXXXXXIX
111	Chapter LXXXXXX
112	Chapter LXXXXXXI
113	Chapter LXXXXXXII
114	Chapter LXXXXXXIII
115	Chapter LXXXXXXIV
116	Chapter LXXXXXXV
117	Chapter LXXXXXXVI
118	Chapter LXXXXXXVII
119	Chapter LXXXXXXVIII
120	Chapter LXXXXXXIX
121	Chapter LXXXXXXX
122	Chapter LXXXXXXXI
123	Chapter LXXXXXXXII
124	Chapter LXXXXXXXIII
125	Chapter LXXXXXXXIV
126	Chapter LXXXXXXXV
127	Chapter LXXXXXXXVI
128	Chapter LXXXXXXXVII
129	Chapter LXXXXXXXVIII
130	Chapter LXXXXXXXIX
131	Chapter LXXXXXXX
132	Chapter LXXXXXXXI
133	Chapter LXXXXXXXII
134	Chapter LXXXXXXXIII
135	Chapter LXXXXXXXIV
136	Chapter LXXXXXXXV
137	Chapter LXXXXXXXVI
138	Chapter LXXXXXXXVII
139	Chapter LXXXXXXXVIII
140	Chapter LXXXXXXXIX
141	Chapter LXXXXXXX
142	Chapter LXXXXXXXI
143	Chapter LXXXXXXXII
144	Chapter LXXXXXXXIII
145	Chapter LXXXXXXXIV
146	Chapter LXXXXXXXV
147	Chapter LXXXXXXXVI
148	Chapter LXXXXXXXVII
149	Chapter LXXXXXXXVIII
150	Chapter LXXXXXXXIX
151	Chapter LXXXXXXX
152	Chapter LXXXXXXXI
153	Chapter LXXXXXXXII
154	Chapter LXXXXXXXIII
155	Chapter LXXXXXXXIV
156	Chapter LXXXXXXXV
157	Chapter LXXXXXXXVI
158	Chapter LXXXXXXXVII
159	Chapter LXXXXXXXVIII
160	Chapter LXXXXXXXIX
161	Chapter LXXXXXXX
162	Chapter LXXXXXXXI
163	Chapter LXXXXXXXII
164	Chapter LXXXXXXXIII
165	Chapter LXXXXXXXIV
166	Chapter LXXXXXXXV
167	Chapter LXXXXXXXVI
168	Chapter LXXXXXXXVII
169	Chapter LXXXXXXXVIII
170	Chapter LXXXXXXXIX
171	Chapter LXXXXXXX
172	Chapter LXXXXXXXI
173	Chapter LXXXXXXXII
174	Chapter LXXXXXXXIII
175	Chapter LXXXXXXXIV
176	Chapter LXXXXXXXV
177	Chapter LXXXXXXXVI
178	Chapter LXXXXXXXVII
179	Chapter LXXXXXXXVIII
180	Chapter LXXXXXXXIX
181	Chapter LXXXXXXX
182	Chapter LXXXXXXXI
183	Chapter LXXXXXXXII
184	Chapter LXXXXXXXIII
185	Chapter LXXXXXXXIV
186	Chapter LXXXXXXXV
187	Chapter LXXXXXXXVI
188	Chapter LXXXXXXXVII
189	Chapter LXXXXXXXVIII
190	Chapter LXXXXXXXIX
191	Chapter LXXXXXXX
192	Chapter LXXXXXXXI
193	Chapter LXXXXXXXII
194	Chapter LXXXXXXXIII
195	Chapter LXXXXXXXIV
196	Chapter LXXXXXXXV
197	Chapter LXXXXXXXVI
198	Chapter LXXXXXXXVII
199	Chapter LXXXXXXXVIII
200	Chapter LXXXXXXXIX

Olavi ja Andreas Engelbrektsen.

Kaksi veljestä, Olavi ja Andreas Engelbrektsen, menivät Heinäkuun 1 päivänä 1652 isänsä Toksen nimisestä hovista, Norjalaisessa Gylds dalen nimisessä pitäjässä, vuoristoon, joka eroittaa Gyldsbrands dalin Woldersin maakunnasta, ampumaan; vieden muassaan pienen ruuhan, siten vielä jahti-iloonsa lisätäkseen kalastamis-huvin. Uskollinen koira oli heidän lietsarinsa. He saaduttivat seuraavana päivänä, neljän penikulman matkan kuljettua, ison järven, jonka rannalle he asettivat majansa ja menivät sieltä ampumaan ja kalastamaan. Eräs pikkuinen, tiheästi kasvanut saari viehätti heitä siellä myöskin koettamaan onneansa. He soutivat saarelle ja las kivat verkkonsa. Ja kun he kuuden päivän kuluttua jälle ajattelivat kotiansa, tahtoivat he

myös saalistansa saarella tarkemmin tutkia ja soutivat vielä kerta sinne, nostaakseen verkkojaan. Tämä pieni saari oli hyvän matkan päässä mannermaasta. Nyt oli aamu, molemmat menivät suurustamatta, molemmat olivat työn vuoksi ohuesti vaatetetut; kaikki varansa jäivät uskollisen koiran kanssa mannermaalle. Vaan katso, tuskin ovat saarelle päässeet, ennenkuin kova myrsky nousee, nyhtäen myötänsä heidän venheensä. Yksin jätettyinä ovat he nyt kauas eroitettut kaikesta inhimillisestä avusta; sillä koko seutu on vaan asumaton korpi. Ei kumpikaan osannut uida; he katsoivat toisiaan äänettöminä, surullisina, mutta kuitenkin pelottomina, sillä kumpaisessakin asui tämä vakuutus: „Ei Jumala meitä jätä.“ Aavistaen yön kylmyyttä, joka näissä seuduin, keski-kesän aikakin käypi hyvin tuntuvaksi, oli heidän ensi huolensa rakentaa kivistä ja pienistä puista suoja, tuulta ja ilmaa vastaan. Mutta kohta ilmoittihe nälkä; turhaan he tällä pienellä saarella hakivat syötäviä juuria, ja vihdoin kun

nälkä kävi yhä vaikeammaksi olivat he pakoitettut ainoana täällä löytyvänä ravintoaineena, nauttimaan erästä leveälehtistä heinämäistä yrttiä. Todella maistoivathan erään pensaan lehtiä myöskin, mutta niiden maku oli heille niin vasten luontoa, etteivät voineet enempää syödä. Heinä oli siis ainoana ja sitäkin niin vähän, että ateriaksi, joita valmistivat kaksi päiväänsä, tuskin täysi lusikallinen tuli. Nurkumatta nämä hyvät ihmiset taipuivat kohtaloonsa ja toivoivat pelastusta, joka päivä toisiansa lohduttaen, näin sanoen: „Ei Herra meitä hylkää.“ Mutta päivä päivältä vähenivät heidän voimansa, näin kehnolla elatuksella; terveys katosi ja sen siaan ilmaantui pistokset käsivarsiin ja olkapäihin ja polttava kipu rintaan; mutta päivällis- ja iltaruokan nautittua, taukosivat nämä vähäksi aikaa. Erittäin kummalliselta heistä näytti, että ravitseva ruoka jälle kasvoi joka päiväksi uudesta, vaikka he varmaan tiesivät edellisenä päivänä joka taimen samasta paikasta riipineensä. Sydämellisemmästi puristivat he tämän

huomattuansa toistensa käsiä, kyynel-silmin lausuen: „Jumala ei meitä jätä.“ Sillä tavoin pitkittivät nämä onnettomat veljet surkeata elämistään vielä yksitoista päivää, mutta kahdenkatoista päivänä puuttui heiltä tämä ainakin surkea ravintoaine; sillä elinvoimansa, jota aina kahdesti päivään rasitettiin, oli nyt varsin laimistunut; ei mitään ruohoa tänään noussut. Silmänsä luoden loitos saaren ympäri, huomasivat he erään suolaheinää raittiisti kasvavan paikan, jota eivät koskaan tätä ennen olleet nähneet. Iloisina jakoivat he tämän terveellisen ravinnon, tietämättä miten lähellä pelastuksensa oli. Molemmat olivat niin heikot, että vaan kontanten paikasta toiseen pääsivät. — Sillä aikaa kun tämä tapahtui saarella, oli uskollinen koira viipynyt kahdeksan päivää veljesten jahtivarustusten luona mannermaalla, vaan viimein juoksi se pois kotiin; johon se tuli yhdenkatoista päivänä, valittaen ja ulvoen. — Täällä odotettiin surullisina veljesten kotiin palaamista ja koiran vaikeroiva takasin palaus oli kotiväelle

todistuksena että veljeksiä oli onnettomuus kohdannut. Heti lähetettiin eräs uskottu lähettiläs vuoristoon kadonneita etsimään. Koira saattoi häntä sille paikalle, jossa jahtivarustukset olivat. Näiden tilasta päätti lähettiläs, etteivät veljekset olleet niitä monta päivää käyttäneet. Hän palasi sanomalla, että kadonneet luultavasti olivat järveen hukkuneet. Tällä aikaa viettivät veljekset levottomimman odotuksen hetkiä. Olavi väenteli ihe kuollon tuskissa. He kokivat rukouksilla ja toivolla paremmasta tulevaisuudesta toisiansa ilahduttaa ja kehoittaa kärsivällisyyteen, kun, tuskin kuuloonsa luottaen, mannermaalta kuulivat hevosten astuntaa ja ihmisääniä. Elämän halu heräsi jälle ja sen ohessa myös elinvoima, jonka viimeinen kipene vielä tuikki. Andreas, nyt vielä väkevämpi, huusi niin paljon kuin taisi ja molemmat panivat viimeiset voimansa liikkeelle, tullaksensa ymmärretyiksi ja saattaaksensa hätänsä ilmin; jolloin heidän valituksillensa vastattiin mannermaalta. Vielä oli pieni ruuhensa levollisena

maalla, sillä ei edemmäs, kuin juuri sille paikalle, josta he olivat lähteneet, oli myrsky sen jälle vahingoittamattomana heittänyt. Veljekset haettiin saarelta. Kuinka sydämellisesti eikä molemmat kiittäneet Jumalaa pelastuksestaan ja kuinka eivät he iloinneet etteivät toteuttaneet hädässään, molemmissa syntynyttä ajatusta, nim. kutsuakseen koiraa luoksensa ja teurastaaksensa sen. Täten olisivat he vähän aikaa vaan pitkittääkseen elämätään, hävittäneet pelastuksensa ainoan välikappaleen. Koiratta ei kukaan olisi heidän jälkiänsä löytänyt ja sukulaisten kaikki avun yritykset olisivat olleet mitättömät.

Menshikow.

Harva ihminen, yhtä helposti, lyhyellä elinajal-
laan sietää niin paljon onnen vaihteita, kun Men-
shikow. Hän oli köyhän talonpojan poika. Le-
fort oli tavannut häntä pastei-leipuripoikana Mos-
kowan kaduilla ja ottanut hänen palvelukseensa.
Sitte pääsi hän Tsaarin palvelukseen, joka an-
toi kasvattaa häntä valtioammattiin ja nyt hän
kiipesi askeleelta toiselle, yhä ylemmäksi. Le-
fort'in kuoltua voitti hän Pietarin suosion niin
täydellisesti, ettei tämä mitään tehnyt häneltä
neuvoa kysymättä. Menshikow ei suinkaan ol-
lut vapaa voitonhimoisuudesta, joka häntä viet-
teli ilkeimpiin petoksiin ja saattoi usiasti hänelle
Pietari suuren omakätisen kurituksen. Kuiten-
kaan ei voi kieltää että paljon siitä, mikä kan-
san sivistykseksi tapahtui, alkuansa oli hänen
työnsä; että hän hartaasti edisti taiteita ja tie-
teitä, kauppaa ja muita elinkeinoja; että hän

oli suuri valtiomiehenä ja sotilaana ja että Wenäjän tulee suurimmaksi osaksi häntä kiittää arvostansa ulkomailla. Keisarin kuoltua (1725) auttoi Menshikow leski-keisarinna Katarina I valta-istuimelle, jonka kahtena hallitus-vuotena valtio-asiain johdanto oikeastaan oli Menshikow'in käsissä. Seuraten Katarinan testamenttia, nostettiin Aleksein 13 vuotias poika, Pietari II, hänen seuraajaksensa, ja tämän aikana saadutti Menshikow'in valta korkeimman kukkulansa. Tämä oli tietänyt saattaa keisarinnan mainitussa testamentissaan tekemään sen ehdon, että keisarin piti raida hänen nuorimman tyttärensä Marian, jonka ohessa hän tahtoi pojalleen puolisoiksi Pietarin sisaren Natalian. Todella kihlasikin nuori keisari kesäkuun 7 päivänä 1727 Marian, mutta hän ei ensinkään voinut häneen mieltä ja Menshikow'in valta kävi hänelle yhä raskaammaksi. Tätä seikkaa käyttivät mahtavan ruhtinaan vihamiehet, erinomattain Dolgorukit, hänen lankeemukseen. Häntä vastaan nostettiin kanne, hänen ääretöin omaisuutensa

otettiin pois ja hän itse tuomittiin perheenensä Siperiaan. Syyskuussa läksi hän puolisonsa, poikansa ja kahden tyttärensä kanssa Beresow'iin. Rohkeana hän kantoi onnettomuutensa. Kymmenestä ruplasta, jotka hänelle ja perheelleen ylöspidoksi annettiin, säästi hän vielä sen veran, että saattoi rakennuttaa pienen puisen kirkon. Siinä hän löysi lohdutuksensa. Mutta kun hänen puolisonsa kuoli ja tyttärensä Mariakin menehtyi onnettomuudestaan, silloin vaipui hän synkkään alakuloisuuteen; ei puhunut enää ja nautti ainoastaan leipää ja vettä, kunnes kuolema hänen Marraskuussa 1729 huolistaan vapautti.

Stanislaus Poniatowski.

Marraskuussa 1771, eräänä synkkänä, myrskyisenä yönä, palasi Stanislaus Poniatowski, Puolan viimeinen voimaton kuningas illoiselta illalliselta, enonsa, Liettuan isonkanslerin, ruhtinas Czartoryskin tyköä, linnaansa, seurattuna vaan vähäiseltä joukolta. Tuskin olivat kuninkaalliset vaunut saapuneet Czartorysky linnan läheisyydessä olevalle hyvin ahtaalle kadulle, kun ajajaa vaadittiin pysähtämään. Samassa karkasi joukko salamurhaajia esiin, he piirittivät vaunut, joista kuningas vedettiin ulos; mutta hänen heitukkansa, erittäin väkevä mies, syöksi murhaajain väliin ja taisteli, pelastaakseen herransa, omaa vaaraansa muistamatta. Hän riuhoi hänen ryövärien käsistä, likisti rakastettua ruhtinastaan ja sillä tavoin vaipuen maahan, suojeli hän kuningasta omalla ruumiillaan, itse vastaanottaen ne kuolinhaavat, jotka lahkolais vi-

han viattomalle uhrille tarkoitettiin. Tämän tapahtuessa oli kuningasta seuraava ajutantti, rientänyt takasi ruhtinas Czartoryskin asunnolle, tuodakseen siellä olevan sotajoukon kuninkaan avuksi. Mutta tämä tapasi linnan portin, jonka kuningas niin äsken oli jättänyt, kovasti suljetuksi; turha oli kova kolkutus, avunhuutaminen jäi vastaamatta. Tuskallisena palasi ajutantti taistelupaikalle. Ryövärit olivat paenneet kuninkaan kanssa ja uskollinen heitukka makasi kuolleen, uiden veressään maassa, jossa häntä oli kuninkaan ylitse murhattu. Mikä kohtalo nyt lienee hallitsiaa kohdannut, siitä ei ajutantti, tänä synkkänä, myrskyisenä yönä, taitanut mitään keksiä. Mutta helposti voi käsittää sitä hirmuista säikähdystä, joka valtasi kuninkaan perhettä, kun syvästi liikutettu ajutantti vielä samana yönä saattoi sille tämän murhesanomian. Heti kehoitettiin kaikkia toimehen, mitkä suinkin saattoivat jotakin valoa levittää tässä kuninkaan pyhää henkilöä kohdanneessa rikoksessa. Lähettiläitä lähetettiin joka suun-

nalle. Kuninkaan surevat sisaret valvoivat tämän hirmuisen yön rouva de Coucowien (kuninkaan lempi-sisaren) luona. Ensi askeleille, ryöväreiltä otetusta tiestä, saattoi kuninkaalta pudonnut kenkä; se löydettiin vallihaudasta, jonka kautta ryövärit olivat kuljettaneet kuningasta, välttääksensä vahtia ja sillä tavoin päästäksensä huomaamatta eri joukoissa kaupungista ulos. Noin sata askelta edempänä oli kuninkaan verinen, kahdesta kohden läpiammuttu turkki ja vielä tuonnempana kahdesta paikoin miekalla reväisty, verinen lakki; jotka vietiin sureville sisarille. Kuinka ei tämä lisännyt heidän toivottomuuttansa. Kyyneleet vierivät virtoina näille nähtäville merkeille kuninkaan murhasta. Vihdoin aamuhetkenä astui rouva Coucowien kamariin, jossa rakastetun Stanislaon sisaret vielä olivat koossa, kenrali Cocceji ja huudahti: „kuningas elää! tässä kirje hänen omasta kädestään!“ — Mikä muutos syvimmästä surusta, korkeimpaan iloon! — Kirje oli lyyjykynällä kirjoitettuna ja sisälsi sanat: „Ihme on minua pe-

lastanut. Ainoastaan sisareni saavat sen tietää. Minä olen myllyssä, Lagienkan lähellä. Lähetäkää minulle lääkäri ja haavalääkäri, kuin myös tarpeellinen joukko vartioväkeä, ja on minut siten täältä mukavissa vaunuissa pois saatettava. Pelastukseni ei ole liian aikaseen ilmaistava.

Stanislaus."

Ja toden perään tämä kuninkaan pelastus näyttää ihmeeltä. Kovasti haavoitettuna ja puolikuoliaana vedettiin hän uskollisen heitukkansa ruumiin alta vallihautojen läpi; vapaalle kenttälle kuletettuna, otti kaksi ryöväriä hänen kiinisidottuna hevosensa rinnalle, ja sillä tavoin ajaa laukkasivat he rääkätyn kuninkaan kanssa tiehensä, tänä synkkänä yönä, tulessa, myrskyssä ja pyryilmassa. Pian uupuivat kovasti vaivatun kuninkaan viimeiset voimat. Hän syöksi alas ja huusi ryöväreille: „En voi enempää! Tappakaa minua ja jättäkää ruumiini vihollisilleni.“ Ryövärit seisahtivat, väkevin heistä, nimeltä Koczinski, nosti kuninkaan eteensä he-

vosen selkään ja riensi sillä tavoin hänen kansansa edelleen. Muu joukko seurasi jälessä. Kuningas rohkaisi mielensä ja kysyi ryöväriltään: „Mihin te minua viette?“ „Liittolaisten leiriin, marski Pulowskille“, kuului vastaus. Kuningas jatkoi: „Mielelläni luovun hallituksesta, jos ei minulle ole suotu alamaisten rakkautta; mutta millä olen tällaista kohtelua ansainnut?“ — „Sinä olet haira-uskoisten puoltaja ja ystävä“, vastasi barbari, „sinä tahdot antaa noille kiroituille samankaltaiset edut kuin meille oikeauskoisille. Meitä on 50 luvulta, tänä aamuna olemme piispalta vastaanottaneet pyhän ehtoolisen, vahvistukseksi valallemme että sinut tänä yönä, joko elävänä eli kuolleena saatamme liittolaisille. Tämän vimmastuneen ihmisen näin puhuessa, näkyi hyvin kirkas, niinkutsuttu tähti kiito pimeällä taivaalla ja valaisi silmänräpäyksessä pilkkopimeän seudun aivan valoisaksi. Tämä tapahtuma vahvisti kuninkaan mielenmalttia. „Katso tuossa!“ sanoi hän ryöväriilleen, „Jumalan tuomio! tähdet putoavat taivaasta, sinun

tumustaessa rikostasi, Jumalan vihan merkiksi siitä kauheasta pilkasta, jonka tänä aamuna, pyhän alttarin juurella lausuit! Etkös tätä ennen ole minulle vannonut uskollisuuden valan, ennenkuin konnamainen pappi niin häväisi sakramenttia, että hän sen kautta vietti sinun väärin vannomaan, jumalattomasti velvoittaen sinua voideltua kuningastasi pettämään? Jumalan kosto on kaikkia tässä rikoksessa osallisia kohtaava.“ Kipeästi koskivat nämä sanat viettelyn Koczinskin, ei vielä varsin kovettuneeseen sydämeen. „Minun herrani ja minun kuninkaani!“ huudahti hän, „mitä minä voin sinun pelastukseksi tehdä?“ Koczinski oli kuninkaan kanssa ehtinyt noin 50 askelta toisten edelle. Näille oli tuo loistava tähti-kiito paljastanut koko seudun. „Kannusta hevosesi“, sanoi hallitsia, „päästäksemme ennalle. Ehdittyämme erään sadan askeleen päähän heistä, voimme astua hevosen selästä, joka yhteen sidotuin ohjaksin, aina samaa suuntaa on tietä edespäin laukkaava, ja jälellä olevat seuraavat

hätä. Me kätkeymme tien vieressä olevaan savikuoppaan, kunnes kuulemme liittolaistesi viimeiset askeleet ohitse menneiksi; sitte sinä minua saatat eräisen maantien syrjässä olevaan myllyyn. Jumala on meitä suojeleva ja sinulle palkitseva kuninkaasi pelastuksen.“ Koczirski suostui kaikkeen. Sopivan matkan päässä astui hän kuninkaan kanssa alas, ajoi hevosen samaa suuntaa tietä myöden eteenpäin ja kaikki kuninkaan tien vieressä olevaan savikuoppaan, kunnes ryövärit olivat kulkeneet ohitse; silloin lähti puoleksi riisuttu ja haavoitettu kuningas, nojaten pelastajansa käsivarrelle, myllylle. Kauan kolkutettiin, kauan rukoiltiin turhaan katosta onnettomalle, liittolaisilta räähätylle. Vihdoin johdettiin kuninkaan mieleen että asukkaat olivat saksalaisia protestantisia, hän rukoili nyt saksan kielellä heitä, armahtamaan onnetointa maamiestä, eikä jättämään häntä avonaiselle maantielle, pyryilmassa menehtymään; silloin avattiin vihdoin ovi. Myllärin emäntä vuodatti kyyneliä nähdessään haavoitettua miestä, eikä tuntenut nyt

niin varsin muuttunutta kuningasta. Hän vei hänet makuuhuoneesensa; kuningasta kohtasi kova väristys ja kuume; myllärin emäntä miehineen valmisti hänelle vuoteen. Nämä hyväntahtoiset ihmiset toivat lämmittäviä turkkia kokienvirvoittaa haavoitettua niin paljon kun köyhyytensä myönsi. Kuningas otti tarjotut kumppanillensa, pyytäen itseänsä varten vaan jonku toimeliaan poian, jonka hän voisi lähettää Warsowaan, kirjettä viemään eräälle ystävällensä. Lähettiläs saapui, kuningas kirjotti yllä luetun kirjeen. Myllärin emäntä jätti huoneen, kuningas kävi levolle. Mutta Koczinski astui hallitsiansa vuoteelle, laskeusi polvilleen ja sanoi: „Nuku rauhallisesti herrani ja kuninkaani, tuolla ulkona tahdon minä henkeäsi suojella, samalla uskollisuudella kuin heitukkasi, jonka murhaamiseen minä onnetoin, sovaistu, olin osallinen.“ Kuningas likisti kiitollisesti hänen kättänsä. Koczinski asettui nyt aseellisena herransa makuuhuoneen oven eteen. Huomisaamuna varhain piiritti kenrali Cocceji kuninkaan vartio-

väen kanssa myllyä; peljästynyt emäntä kiiruhti haavoitetun vieraansa luokse ja vaati häntä väkivallalla, kätkeymään vainoijiltaan, jotka jo piirittivät kartanoa. Kuningas ojensi hänelle ystävällisesti kätensä, sanoen: „Nämä tulevat minua suojelemaan! ja samassa astui kenrali molempain lääkärein kanssa huoneeseen. Nyt huomasivat myllyn asukkaat mikä korkea vieras heillä oli; polvillaan he rukoilivat anteeksi, että sinä hirmuisena yönä olivat viipyneet hallitsiaansa sisälle päästäessä. Kuningas lohdutti heitä ja sanoi lempeällä äänellä: „Te rupesitte hyväntekeväisiksi, kun minua maamiehenänne piditte, ja siitä minä olen teille kiitollinen, mutta vast'edes avatkaatte ovenne jokaiselle onnettomalle, joka teiltä apua anoo; sillä ette voi aavistaa, minkä siunauksen todellinen ihmisrakkaus teille tuottaa.“ Tämä kohtaus näyttää meille oivallisen kuvauksen; mutta mikä kuvaus, mikä selitys voi osoittaa sitä hetkeä, kun tämä rakastettu ruhtinas jälle annettiin perheellensä ja ihmetteliöillensä takasi? Mutta Stanislaon armeliasta luon-

toa osoittaa meille seuraava tapaus. Ihmeellisellä tavalla onnistui kuninkaan puolueelle kiini saada eräitä näitä rikollisia ja niiden mukana olevia liittolaisten paperia. Kun kuningas seuraavana päivänä, koko hovinsa läsnäollessa, vastaanotti kaikkien senatorinsa ja eräiden magnatien onnen toivotuksia, jätettiin hänelle petolliset paperit sinetillä vahvistetussa kirjeessä. Havoistaan vielä voimatoim kuningas nousi istuultaan ja lausui: „Paperit sisältävät luettelon niistä, jotka tahtoivat minun kuolemani; minä en pyydä tuntea vihollisiani“; näin sanoen viskasi hän paperit lämpiävään uuniin. Monen läsnäolevaisten poskille tuotti tämä jalomielinen teko veren takasi, ja monen sydämeen palasi henki jälle. Häpeä ja kunnioitus täytti toiset, ihmetteleminen ja rakkaus toiset. Luulevaisimmat vaativat kiivaasti kolmen pääjohtajan kuoloa, yksin Koczinskytkin vaativat he hengen, mutta lempeä Stanislaus toimitti hänen pois vankeudesta ja vakuutti hänelle omasta käsi-rahastostaan runsaan vuotuisen tulon, joka määrättiin

Koczinskille Venedigissä nautittavaksi. Kuninkaallisesti palkitsi jalo hallitsia myllyn omistajia. Erittäin muisti hän myös kuolleen heitukansa perhettä. Paikka, jossa tämä uskollinen palvelia murhattiin, merkittiin marmori-muistopatsaalla ja vuosittain kuninkaan hallitessa, vietettiin tämän ihmeellisen pelastuksen muistopäivä kaikissa maan kirkoissa.

Vuorikaivoksesta pelastetut.

Kun pienestä, somalla asemalla varustetusta Schandaun kaupungista kuljemme Elben oikeaa rantaa virtaa ylös, tulemme kohta eräisen, vuorijonoa viistoon katkaisevaan, ahtaasen laaksoon, joka kansan lystinmäisen nimityksen mukaan, viepi, „hyvälle oluelle.“ Täällä löytyy kaksi isoa vuorikaivosta. Toisessa näistä oli jo kokonaista viisi vuotta työtä tehty, uurtaaksensa erästä korkeaa vuorenkylkeä, ja kaivos oli määrätty 150 kyynärää korkeaksi ja 70 kyynärää syväksi. 25 kyynärän syvyydelle oli jouduttu, eikä vuori-seinä vielääkään näyttänyt uhkaavan pudota. Uurroksen pohjalle olivat työmiehet kivistä ja vuori-lohkareista rakentaneet pienen kodan, jossa kesällä oli kylmä kuin kellarissa ja talvella penseä ja aivan mukava.

Tammikuun 25 päivänä 1862 olivat nämä 24 vuoren-perkajaa tähän kotaan, miellyttävän

tulen ääreen, aamiaiselle kokoontuneet. He joi-
vat vienoa kahviansa ja söivät leipää ja läskiä,
joka heille raskaan työn jälkeen, kylmässä talvi-
ilmassa, maistui oivalliselta. He iloitsivat lepo-
tunnistaan ja laskettelivat leikkipuheita. Sil-
loin kuului äkkiä kova, maata tärisyttävä pa-
mahdus vuoristosta. Työmiehet juoksevat säi-
kähtyneinä istuiltaan. He aikovat pikaisesti
paeta, mutta nyt pamahtaa edellistä kovemmin
ja voimakkaammin. Maa vaipuu jalkainsa alla,
laakso vapisee ylt'ympäri perusteissaan. Ja pi-
kaisemmin kuin sitä kirjottaa eli lukea voi,
syöksee tämä 150 kyynärää pitkä, 70 kyynä-
rää korkea ja usein paikoin aina 12 kyynärää
paksu vuoriseinä, äärettömällä jättiläispainolla
ja musertavalla jyrinällä alas. Vielä hetken ai-
kaa rätisee, jylisee ja vapisee työmiesten ym-
päriällä, seuraavana oli kaikki muuttunut kuol-
lon hiljaisuudeksi; he olivat elävinä haudatut.

Nämä 24 miestä olivat ensin tästä hirmui-
sesta tapahtumasta vaipuneet tainnoksiin. Sitte
kutsuivat hiljaan toisiansa nimeltä, nähdäkseen,

oliko monta vielä elossa. He elävät vielä kaikki. Nyt vasta puhkeaa heidän hämmästyksensä sanoihin ja kyöneleisin; väkevät miehet itkevät. Pimeässä, syvässä vuorihaudassa, ei muuta kuulu kuin huokauksia. Onhan heillä kaikilla vaimot ja lapset tuolla kotona, tokko heitä koskaan enää nähnevät? Vihdoin lausuu yksi heistä, 68 vuotias Linke: Turvatkaatte Jumalaan, lapset! Kukaties ei niin pahasti olekaan kuin miltä nyt näyttää! Richter, meidän nerokas johtajamme elää ja on tuolla ylhäällä. Ei hän meitä vähällä jätä. Katsokaamme etupäässä emmekö itse voisi kaivautua tuonne läpi. Ehk'ei meitä peittävä kalliokaistale olekaan erittäin suuri.

Kivi-kodassa oli puinen penkki. Siitä hakattiin lastuja. Seuraavana hetkenä valaisee punainen, liehuava liekki, tuota syvää luolaa ja noita vaaleita kasvoja. Tarkastellaan ylt'ympäri, mutta kaikki on suljettu, juurikun muurattuna. 12 kyynärän paksuinen vuori-lohkare lepää heidän päällensä; se on heidän kauhistuttava kohtalonsa. Luola on ympärinsä elä-

män ja kuoleman välillä suljettuna. Kumminkaan ei kuoleman tarvitse ulkoa tulla. Sillä luolassa löytyy yksi ainoa tuoppinen vettä, vähäisen liha-makkaraa ja läskiä ja korkeintaan 10 naulaa leipää. Tuolla alhaalla vallitsee kuolon hiljaisuus, ei hiiskaustakaan ulkoa sinne sisään tungeudu. Tietäen mikä heillä edessään voi olla, jättävät 24 miestä ruokavaransa vanhalle Linkelle, että hän niistä heille säästären jakelisi. Sillä ehkä heidän täytynee täällä kauan nälkää, janoa ja vilua kärsiä. Jäädyttävä haudan ilma, joka nyt on luolassa, tunkee heidän lävitsensä ja hydyttää vähitellen veren. He vetävät siinä löytyvät vähäiset olet kokoon. Tuohon voivat väsyneet, paleltuvat ja nälkäiset laskeuda lämmittämään. Tuossa voivat he kuolla, jos ei Jumala ole toisin määrännyt. Hitaasti, julman hitaasti kuluvat hetket, haudan kylmyys ja hiljaisuus vallitsee; ainoasti puoliääneen lausuttu „Isä meidän“ tahi tuskallinen huudahtaminen vaimoa ja lapsia, joskus katkaisee sen. Jäisen käärmeen kaltaisena matelee kylmyys näi-

den ihmisparkojen ihoa myöden, jotka ohuissa työmekoissaan, kivisillalla ohuesti levitetyillä olilla makaavat, toisissaan kiini, voidakseen sillä tavoin kummaltakin puolen pysyä lämpiminä. Ainoastaan vanha jalo Linke pysyy rohkeana ja lausuu toisille, milloin ihanan raamatunlauseseen, milloin lohdutusvirren.

Tuolla ulkona oli järjestys kuulunut kauas. Tämä kauhea sanoma tunkeutui kohta kadonneiden kotihin, omaisille ja vuorikaivoksiin, joissa onnettomain jalot kumppanit työskentelivät. Joka paikasta virtailee tänne kansaa katsomaan ja kuulemaan, valittamaan ja pelastamaan. Jo tapaturma-päivän puolipäivän aikana oli yli sata tottunutta vuorikaivajaa ja joukko vuorikansaa kokoontunut turmiopaikalle. Kadonneita peittävä ääretöin kiviruhko, kuin myös alasvieriävään vuorilohkareitten ja pienempien putoavien kivien kautta uhkaava vaara, laimisti luonnollisesti pelastajain rohkeutta ja olipa vähällä toivonki masentamassa. Jäinen sade virtaili taivaasta alas; Elbe, jonka ylitse kaikki apu piti tuleman, oli

vahvalla kulkujäällä peitettynä, tiet olivat kaljamiksi jäätyneet ja joka askel vaaraa täynnä. Siihen vielä lisäksi kadonneiden ympäri-seisovain, märkään ja paleltuvain omaisten valitukset. Tästä kaikesta jouduttiin milt'ei toivottomuuteen; joten varsinaisen pelastustyön alkaminen lähes iltapuoleen viipyi.

Kuitenkaan ei kulunutta aikaa oltu toivottomuuteen vietetty. Kivilohkareet vierivät ja vuorihista syöksi yhäti alaspäin, mutta yhtähyvin kiipesi urhoollinen työn-johtaja Richter, täydellisellä kuoleman ylenkatseella, viiden rohkean miehen kanssa, vuoren raunioille, täällä esiteläksensä ohjelman, edessään olevalle pelastustyölle. Tuskallisena seurasi kokoontunut kansa, näiden jalojen tietä; jotka, milloin kohosivat, milloin taas katosivat vuorilohkareitten väliin. Äkkiä seisahtuivat he raunioiden milt'ei korkeimmalle kukkulalle ja eräs heistä näkyi laskeuvan alas. Tässä oli kolo, joka näytti johdattavan kadonneiden luo. Se oli tuskin niin leveä, että ihminen siinä saattoi kääntyä. Kum-

minki ryömi nuori vuorimies, nimeltä Linke, vanhuksen poika, alas syvyyteen. Hän katosi vihdoin toisten näkyvistä. Kolme-neljännes tunnin odotettua, pitivät he häntä viimein kadonneena. Silloin hän ilmaantui iloisesti huudahtaen ja kertoi onnistuneensa keksinnössään. Miehet astuivat pois ja pelastustyön ohjelma oli tehty.

Tahdottiin koettaa kahdella tiellä tungeida onnettomain luo. Toinen tie oli alhaalta, alas vierreen ruhon läpi kaivettava; sen piti oleman vähintään 40 kyynärän pituisen, ulottuakseen heidän hautaansa. Toinen oli koeteltava edellämaitun kolon kautta. Nuori Linke sanoi olleensa kadonneita 20 kyynärää lähellä. Tähän tiehen ryhtyi vapaaehtoisesti vähäinen joukko urhokkaita miehiä.

Tällä aikaa oli pimeä astunut esiin. Sytytettyjen lyhtyjen valossa loisti vuorijono kolkosti, pimeässä seudussa. Sade syöksi yhä vielä virtana alas. Uusien kivitukkujen vieräminen teki yksin lähenemisen siihen paikkaan, jossa työ oli aljettava, hengen uhkaavaksi. Yö vie-

tettiin kaikkein tämmöisten haittain poistaessa. Läheisessä metsässä kaadettiin noin 50 vahvaa puuta ja tuotiin tänne paikalle. Nämä ladottiin vieretysten vuoriseinää vasten. Täten muodostettiin vahva nojaava katto, joka syöksi etäälle luotaan, alasputoavat kivet ja jonka varjossa työmiehet vahvoina ja pelottomina saattoivat pelastustyöhön ryhtyä. Vaan paljoa vaikeampi oli ylhäältä hankkia vahvaa suojaa niille, jotka kolon kautta pyrkivät onnettomain luo. Ei ollut mahdollista kantaa paksuja, raskaita puita, tuolle jyrkälle kukkulalle. Vihdoin saatiin kumminki katos ohuista puista kokoon, vaan useasti kyllä, pääsi siitä hietaa, poroa ja pienempiä kiviä työmiesten päälle. Ei kylmyys eikä kosteus saanut näitä jaloja, koko yönä paikaltaan siirtymään. Schandausta, Königsteinistä ja Pirnasta tuli lämmittäviä ruokia ja juomia. Ylt'ympäri istuivat omaiset, vilusta vävisten ja kyynelsilmin. Unisina ja viluisina kömpivät lapset vanhempain syliin, mutta ei kukaan ajatellut näitä surun paikkoja jättääkseen.

Vihdoin koitti Tammikuun 26 päivän aamu. Se oli sunnuntai. Kellot soivat Schandaussa ja lähiseuduissa. Niiden kaikuessa aloitettiin työ. Olihan se oikea, Herralle kelpaava jumalanpalvelus. Toivo päästä ensin aloitettua, suoraa tietä myöden maalinsa perille näyttäytyi turhaksi. Röykkiöinä, päälletysten lepäävät kivi-kerrokset olivat paikoin liian kiinteät, paikoin taas liian irtanaiset. Varjellaksensa kaivoksen jälle täyttymästä, pystytettiin se paikka paikoin sisäpuolelta laudoilla. Siten viivytettiin työ paljon. Mutta väki työskenteli väsymättömänä. Rippuihan siitä 24 hengen pelastus. Siten jouduttiin hetki hetkeltä yhä syvempään vuoren sisään. Sukkelammin ja paremmin kävi työ tuolla ylhäällä, vuoren kolossa. Täällä kaivoi viisi taitavinta ja rohkeinta kiven-lohkojaa, näin sule-tussa ja monenkertaisesti särjetyssä, ahtaassa, synkässä aukossa. Nämä eivät olleet millänsäkään, vaikka kalliot ympärillensä räyskivät, uha-ten joka hetki haudata heidät ahtaasen rot-koonsa. Irroitettut kivet saatettiin kädestä kä-

teen ylös ja ulos. Ulos- ja sisäänkäymisen huojentamiseksi ripustettiin rotkon sisäpuolelle vahvaa purje-vaatetta, joten työmiehet saattoivat kulkea edestakaisin, vierittämättä irtanaista rappaa. Uhkaavat vuorilohkareet tuettiin, esteenä olevat kulmat hakattiin pois. Sittenki oli aukko monin paikoin niin ahdas että mies tuskin pääsi sen läpi kiipeämään. Noin 50 tuntia työskentelivät nämä uljaat miehet tässä paikassa. Richter oli milloin aukossa, milloin kallion juurella, töitä tarkastelemassa ja työmiesten mieltä rohkaisemassa, sen ohessa myös aina antaen lohduttavan sanan ympärillä oleville vaimoille ja lapsiparaille. Kuitenki tahtoo rohkeus vaipua ja lyönnit raueta. Silloin kumpuelee jotakin seinistä esiin! Se on savu, joka somero röykkiöin alta tunkeupi ylös. „He eivät ole kuolleet, he elävät, he ovat sytyttäneet tulta!“ Tämä oli se iloinen sanoma, joka suusta suuhun riensi ja jälle vahvasti väsyneet kädet. Sunnuntaipäivän iltapuolella on aukko lähes neljänkymmenen kyynärän syvä. Työt taukoavat

hetkeksi. Seis! syvyydestä kuuluu ikään kun vasaran lyönti. „He työskentelevät alhaalta pelastajainsa vastaan!“ Tämä uusi ilosanoma kaikuu nyt. Se lentää koko laakson läpi ja tervehditään joka paikassa riemulla. Ainoastaan kadonneiden omaiset kysyvät arasti: „Vieläkö moni heistä elänee?“

Alhaalla aarniossa oli yö hiljaisesti kulunut. Ei päivä valkene haudan pimeydessä; eikä lähetä ystävällistä valoansa sinne. Kumminki osoittavat kellot että jumalanpalvelus tuolla kotona alkaa. Saanevatko koskaan enää kuulla kellojen heleätä kaikua? Saanevatko koskaan noiden seurassa, jotka nyt tuolla juhlaa viettävät, kirkkoon vaeltaa? Vanha Linke huudahtaa: „Lapset, nyt he kirkossa rukoilevat meidän edestämme, rukoilkaamme heidän kanssansa!“ 24 onnetointa lankeavat polvilleen ja rukoilevat hartaasti. Silloin soi vapiseva ääni. Toiset yhtyvät siihen. He laulavat tämän ihanan virren: „Sun haltuus rakas isäni.“ Tuskin on laulu soinnahtanut, kun eräs näistä onnetto-

mista, nimeltä Peters, joka selkäänsä kallioon oli nojannut, juoksee ylös, huudahtaen: „Hiljaa! hiljaa! kuunnelkaatte!“ — He kuuntelevat ja huomaavat jalojen pelastajainsa kaukaista vasarain lyöntiä. „Jumalalle kiitos! nyt on meillä jälle toivo!“ huutavat he kaikki. Sitte jatkavat he lauluansa ja nyt ovat äänensäkin väkevämmät ja kirkkaammat. Mutta toivon kanssa palajaa myös nälkäkin. He sytyttävät vähäisen valkean. Savu tunkeupi ylös vuorikolcista ja ilmoittaa heidän vielä elävän. He keittävät kahvia, vahvistaakseen ja lämmittääkseen ja sitä tehden pidättävät he vähä väliin henkeänsä, kuunnellen hiljaista kolketta, joka ylhäältä kuiskaa heille toivoa. Tuska ja ilo taistelevat voitosta heidän sydämissään. Jaksanemmeko myös kestää siksi, kun he luoksemme joutuvat? Lienevätkö myöskin oikealla tiellä? Jumala on näin kauas auttanut, hän auttaa meitä vielä edeskinpäin! Hetki hetkeltä kuuluu ruske ja takutus kovemmin. Ääni tohisee, kun ravassa työskennellään, ja helisee, kun kovaa kalliota murre-

taan. Kadonneet asettavat korvansa majansa laattiaan, seinään, kattoon ja huomaavat aina kai'un, joka taivaallisen äänen kaltaisena heille kuiskaa. — Sunnuntai oli ohitse; nyt on jälle yö; mutta pelastustyö ei taukoa. Edemmäs ja yhä edemmäs, tunkeuvat rivakkaat miehet kivi-röykkiöihin. Monesti pakotettiin rohkeinki ulos tästä hirveästä louhistosta, kuullessaan kallioiden rätinää ja narskumista, juurikuin olisivat äkkiä yhteen syöksemässä. Bastionin pöyhkeällä harjulla on puhe-torvi, jonka kautta matkustajat huutavat kumppaneilleen vuorella eli laak-sossa iloisen tervehdyksen. Tämä torvi hankittiin tänne, voidakseen johdattaa ihmisääntä loitos tuonne kauheaan syvyyteen. Ravan pois raivattua näkyi yhdessä paikassa syvään tunkeva ura. Richter asettaa puhe-torven siihen ja huutaa kaikuvalla äänellä rotkoon: „Elättekö vielä?“ Onnettomat alhaalla kuulivat sen, he lankesivat polvilleen ja huusivat kaikki, yhteen ääneen: „Elämme kaikki!“ Mutta ulkona vallitseva hälinä ja jättiläislouhet hajottivat joka

ainoan, syvyydestä tulevan, äänen. Pelastajat katsovat säikähtyneinä toisiaan, kun ei vastausta tule. Kuitenki jatkavat he vahvasti työtään. Neljäkymmentä tuntia on kulunut, sen alotettua. Nyt ollaan 16 kyynärän paksun, kiinteän vuori-lohkareen luona, joka peittää onnettomain haudan. Hyvä Jumala on johtanut aseiden ja työn suunnan. Kaivos on sattunut käymään juuri äärettömän louhen ohitse, niin ettei sitä tarvitse perkaa läpi, vaan heti päästään alas, erästä sen sivulla olevaa koloa myöden. Haudatut eivät enää kuulleet pelastustyön kolketta ylitsensä, vaan melkeen luolan vieressä. He saattoivat jokseenki tarkoin määrätä, missä kohdin se nyt tapahtui. „Nyt tuossa ylhäällä, tuossa“! huusi vanha Linke, „tuolla ylitsemme, tuskin 20 kyynärää meistä, pitäisi heidän nyt jo oleman. Viimeiset voimat kokoon. Työskennelkäämme heitä vastaan.“ 24 miestä raivosivat nyt ahkerasti somerikkoja, kohdatakseen pelastajiansa. Kalliolohkare, jolle ravat työnnettiin, johdatti äänen. Maanantaina kello 11 pani Richter vielä

kerta puhetorven suullensa ja huusi: „Elättekö vielä?“ Ja nyt kaikui haudasta vastaus: „Kaikki neljäkolmatta.“ Kumminki kuului hänestä vaan „Neljätoista.“ Sanoma, että ainoastaan neljätoista olisi elossa, lensi suusta suuhun, kaivoksen aukkoa kohden ja joutui vihdoin naisten ja lastenki korviin. Uusi valitus ja itku! Jokainen, jolla vaan joku rakas tuolla alhaalla oli, pelkäsi että juuri hänen isänsä, hänen puolisonsa, hänen veljensä ei enää olisi elossa. — Tämän hirmuisen epä-tietoisuuden ei pitänyt enää kauan kestämän. Tuolla alhaalla kuului vaan töytäyksiä ja kolahduksia toistensa päälle sekä sisältä että ulkoa. — Uljaat pelastajat tekivät työtä, niin että kynsien alta milt'ei veri esiin purkanut. He pyrkivät mitä pikaisemmin pois tästä erittäin matalasta kohdasta, jossa heidän täytyi vatsallansa virua. Toinen vieritti toiselle irti saadut kivet, niin että vähällä itseltään täten sulkivat tien.

Kello 1 päivällä taukosivat pelastajat hetkeksi, kootaksensa uusia voimia. Richter ky-

syi taas: „Kuinka siellä sisällä nyt voitte?“ Vastaus kaikui tällä kertaa aivan selvään: „Me voimme kaikki 24 hyvin.“ Silloin huudahti väki riemuten. Heidän huutensa tunki kaivoksesta ulos: „Kaikki 24 elävät ja ovat terveenä.“ Richter julisti kaikkivaltiaan Jumalan korkean, riemullisen ihmeen. Enempi kuin 200,000 sentnerin painava kallion-lohko oli syössyt 24 miehen päälle, oli heidät elävinä haudannut 56 pitkäksi tunniksi, eikä heistä kuitenkaan edes hiuskarvaakaan ollut vahingoittunut. Riemuhuudot tuolla ulkona eivät tahtoneet hiljetä.

Mutta tuolla alhaalla yhä vaan jatkettiin sekä ulko- että sisäpuolelta survauksia ja kolkkeita. Nyt erkani rapa ja hieta toisistaan ja ihmisen käsi puristi toista. He olivat rakkau- den voimalla kallioden läpi perkauneet tois- tensa luokse. „Tässä he ovat!“ huudahtaa en- simäinen työmies, tartuttuansa haudatun August Peters'in käsiin. Sitte hiljeni, aivan hiljeni ää- nettömäksi rotkossa. Sekä pelastajat että pe- lastetut itkevät. Kumminki ovat kyyneleet seu-

raavana hetkenä pois pyyhityt, voidakseen työtä taukoamatta jatkaa. Aukko yhä lavenee; vihdoin vedetään Peters haudastaan esiin. „Köysi alas!“ käskää johtaja. Köydet heitetään alas. Ylhäällä vetävät väkevät, uskolliset kädet. Seuraavana hetkenä ensimmäinen pelastettu notkistuu polvilleen, Jumalan paljaan taivaan alla, jota hän oli pelännyt ei koskaan enää näkevänsä. Häntä seurasi vanha Linke ja sitte kaikki muut, ikänsä mukaan.

Suuri ihmisjoukko, joka tuolla alhaalla oli kokoontunut vuoren juurelle, sekä ympärinsä laaksoon ja kukkuloille ja jonka etu-riveissä kadonneiden omaiset seisoivat, oli tähän asti äänettömänä katsonut työtä. Nyt seuraa yleinen ällistys, kun toinen toisensa perään vedetään rotkosta ylös ja näkyy ylhäällä raunioilla, johon muutoin ei kukaan uskaltanut astua. Ainoastaan siellä täällä helähti huudahdus: „Isäni! veljeni! poikani!“ Mutta kun 24 viimeinen oli terveenä ja onnellisesti ylös saatu, silloin yhtyivät kaikki ainoaan riemuhuutoon. Virkamie-

het ja vartiat, joiden silmissä kyyneleet välkkyivät, eivät sitä enää taitaneet estää. Koko ihmisjoukko tunkeutui raunioille ja kiipesi ylös niitä myöden. He tarttuvat pelastettuihin, joita pelastajansa puoleksi vetävät, puoleksi kantavat ja taluttavat heitä riemu-saatossa leveälle olki-vuoteelle, joka kiireessä oli heitä varten valmistettu. Täällä odotti heitä kaksi lääkäriä, sekä virkistävät viinit ja ruo'at. Mutta he eivät syöneet, eivätkä juoneet. Itkien istuivat he, kädet ristissä, olki-vuoteella. Itkien rippuivat rakastettunsa heidän kaulassaan ja käsivarsissaan. Itkien piiritti väki-joukko näitä. Ainoastaan nuori Linke oli innostuneena nostanut vanhan isänsä selkäänsä ja astunut edelleen sinne, jossa pienoisen kartanon kynnyksellä, vanha äiti, avoimin sylin odotti miestä ja poikaa.

Silloin joku joukosta alkoi virttä: „Nyt Herraa ylistäkääm vahvast!“ Päät paljastuivat silmänräpäyksessä ja kaikki tuhannet yhtyivät iloisesti lauluun. Laaksossa ja vuorella, rannalla ja rotkoissa, satamoissa ja virran toisella puo-

len kaikui ylistysääni ja riemuhuuto ylös tai-
vahasen:

Nyt Herraa ylistäkääm vahvast',
 Joka on laupias ja hyvä,
 Ja kiittäkääm' hänt' sydämem' pohjast',
 Sill' ett' hänen armons on syvä,
 Joka ei ketään ylönanna,
 Kuin tahtoo hänen päällens' panna
 Kaiken turvans' ja toivons'.

Haavrèn Laiva-poika.

P aluumatkallaan Tulonista, purjehti franskalainen priki juuri Bretagnen rannikkoa, kun myrsky sitä tapasi. Taitava katteini koki kyllä kaikin voimin poiketa tästä luotoisesta rannasta, mutta tekipä mitä tahansa, tuulen ja aaltojen valta oli kuitenkin liian suuri. Luoteistuuli näytti ajavan tätä heikkoa laivaa yhä lähemmäksi kallioita.

Jaakko, 12 vuotias kajutin-poika ponnisti voimiaan sanomattomasti, voidakseen hyödyttää hädän aikana. Tämä sukkela poikainen oli tullut raakain merimiesten sydämille varsin rakkaaksi. Jos hän hetkeksi katosi purjepoimujen taaksi, niin he kohta jo pelkäsivät, hänen meereen pudonneeksi; taikka jos laine häntä joskus laivan kannelle heitti, katsoivat he heti, jos ei se jo häntä mukaansa loiskuttanut pois. Mutta hän oli joka kerta sukkelasti jaloillaan

ja sanoi nauraen: „Äitini, milt'ei menehtyisi tuskasta, jos hän nyt minua näkisi.“ — Vaan vaikkapa hän nauroikin, armasta äitiään Haavressa Jaakko kuitenkin joka hetki ajatteli, ja hellimmällä tavalla. Äiti parka! hän oli niin köyhä tavarasta, mutta rikas lapsista; „miten hämmästyneeltä eikö hän näyttäne, kun minä hänen eteensä panen molemmat viiden frang'in kappaleeni.“ Tämä oli se suloinen toivo, jonka poikainen yhä mielessään piti, matkan ihanimpana loppuna.

Kokonaisen päivän kesti kamppaus, mutta katteinin synkeä otsa osoitti sen toivottomaksi. Ankara puusti, kauhealla rätinällä teki odottamattomasti pikaisen päätöksen. Priki tarttui karille; matkustavaiset syöksyivät polvilleen rukoilemaan.

„Venheet alas!“ huusi katteini. Merimiehet tottelivat; mutta tuskin olivat ne vesillä, ennenkuin laineet tempasivat nekin myötänsä. „Yksi pelastuskeino on meillä vielä jällellä lapset. Yhden meistä täytyy koettaa köydellä uidaksensa

rantaan. Hän kiinnittääköön sen kallioon ja toisen pään me liitämme mastoon, siten voimme vielä kaikki kuivalle päästä.“ — „Mahdotointa, katteini!“ sanoi perämies, osoittaen kuohuja ja teräviä kareja, „joka sitä yrittää hän on paikalla murskaksi murennettu.“ „No, niin, kuolemme sitte kaikki yhdessä“, vastasi katteini hiljaisella äänellä. Silloin nousi hälinä merimiesten joukossa. „Mikä siellä?“ kysyi katteini. Eräs merimies veti Jaakkoa ympäriseisovain piiriin. „Tämä pikku apina tahtoo, vyötettynä nuoralla, joka pitempää köyttä perästään vetäisi, uida rantaan; ja onpa hän niin itsepäinen kun nuori muuli!“ Poikainen ei taitanut muuta, kuin lakiansa käsissään pyöritellä. „Luonnotointa“, sanoi katteini tuimalla äänellä, „tuommoinen lapsi ei uskalla mennä.“ Mutta ei Jaakkoa niin vähällä peloitettu. „Katteini!“ pyysi hän ujosti, mutta vakavasti, „vahvaa merimiestä ette luullakseni siihen uskalla panna, vaan tämmöistä kajuti-pojan apinastahan ei vahinkoa ole. Antakaa minulle kerä vahvaa nuoraa, sen minä si-

don vyötäiseni ympäri, annan sen sitä myöden purkaantua, ja toivon tunnin sisään, köyden kiinittetyksi, — jos vaan läpi pääsnen. Uida minä osaan, kun angerias, voisinpa Seine-jokea ylös uida Haavresta Paris'iin.“

Katteini epäsi; mutta vaara oli jokaiselle niin uhkaava, että hän myöntyi. Jaakko valmistihe tähän hurjaan edesottamiseen. Sitte sanoi hän hiljaa katteinille: „Jos minä hukun, tahtoisitteko vähäisen tehtävän edestäni suorittaa?“ „Varmaan poikani.“ „No niin sitte“, sanoi Jaakko ojentaen katteinille kaksi 5 frang'in kappalettaan, riepuun käärittynä, „jos merisiat minun nielevät ja te pääsette maalle, niin antakaa Haavrèn satamassa nämä minun äidilleni; ja sanokaa hänelle että minä häntä ajattelin ja häntä rakastin. „Hyvin mielelläni, poikani! Jos sinä edestämme kuolet ja me pelastumme, niin ei äitisi koskaan tarvitse puutetta kärsiä.“ „Oi siten minä mielelläni tahdon koettaa mitä voin!“ huusi Jaakko, rientäen sille puolen laivaa, jossa kaikki oli valmisna.

„Mutta me emme kuitenkaan uskalla päästää poikaa uhraamaan meidän edestämme; minä tein väärin, minun täytyy sitä kieltää,“ huusi katteini, kiiruhtaen hänen jälestään. „Aivan niin, se häväisee meitä vanhoja, joiden päivät kumminki kallistuvat loppuun“, sanoivat merimiehet. „Pidättäkää häntä.“ He juoksivat hänen jälkeensä, mutta se oli myöhäistä. He tapasivat vaan sitä merimiestä, joka Jaakkoa oli auttanut hankkeissaan ja nyt purki nuoraa kerältä.“ Kaikki katsoivat laivan ulkopuolelle ja useampi kuin yksi pyyhkäsi kyneleen silmästään. Ensin eivät muuta näe kuin valkean vaahdon ja lainekekukulat, jotka maston korkeuteen kohoavat, sitten paiskautuen jyrisevällä pauhulla alas. Yksi ja toinen huomasi myös kohta mustan pilkun, joka nousi laineiden harjalle ja katosi kohta taas kaukaisuuteen. Sitte kaikki tarkastivat köyttä ja koettivat sen sukkelammasta eli hitaisemmasta vedosta päättää hänen kohtalooan, joka sitä jälestään kuljetti. Väliin kävi se sukkelaan; „Aika mies!“ kuului silloin, „miten suk-

kelasti hän uipi!“ sitte tuli äkillinen pysähdys. „Poika raukka! sinä näännyt kareille.“ — Hetken aikaa kesti tuska; hyvin epätasaisesti vetäytyi nuora. Vihdoin se oli lopussa. „Pääsneekö hän luotojen läpi? Kukaties lieneeki tuo hänen ruumiinsa, jota virta nyt sinne tänne heittelee?“ Katteini ja väestö ajattelivat enemmän poikaa, kuin omaa toivotointa tilaansa. — Äkkiä nykäistään nuoraa kovasti, ja vielä kerta; ja vielä kolmaski kerta. Se oli merkki, että Jaakko nyt seisoi toisella rannalla. Riemuhuuto tervehti sitä. Köysi sidottiin ja vedettiin kohta rohkeasti rantaan. Pojan luoksi oli jo ehtinyt kalastajia, jotka nyt autoivat häntä sitä kiinnittämään. Merimies toisensa perään turvasi köyteen ja saadutti rannan, viimeksi katteiniki. Tuskin olivat he pelastetut, kun näkivät laivan uppoavan.

Jaakko makasi kauan sairaana, niin olivat luodot häntä runnelleet. Mutta siitä hän vähän huoli; sillä äitinsä oli saanut vuotuisen tulon, joka päästi hänet kaikista ravinnon huo-

lista. Ja kuinka moni ihmishenki eikö hänen vaarallisen yrityksensä kautta pelastunut! Palkka näytti hänestä liian suurelle, siitä vähäpätöisestä elämästä, jonka hän siihen oli pannut. Onhan yksi, joka on antanut vielä kalliimman elämän meidän pelastukseksenne.